

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 26 januari 2015 over Excellente School 2014 (Kamerstuk 34 000 VIII, nr. 81).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković

I.	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	• <i>Algemeen</i>	2
	• <i>Einde werkzaamheden huidige jury</i>	3
	• <i>Overdracht inspectie</i>	3
	• <i>Evaluatie</i>	4
	• <i>Regelluwe scholen</i>	5
II.	Reactie van de Staatssecretaris	6

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief en bijhorende bijlagen¹ van de Staatssecretaris inzake excellente scholen. Deze leden zijn van mening dat het goed is dat er blijvend aandacht is voor scholen waar een cultuur heerst van continue verbetering.

De leden van de PvdA-fractie hebben met genoeg kennisgenomen van de brief inzake excellente scholen 2014. De leden delen de trots die de Staatssecretaris voelt voor alle 187 scholen die zich hebben aangemeld voor het traject om het predicaat excellente school 2014 te kunnen behalen. Ook zijn de leden verheugd met het feit dat het aantal deelnemende scholen van speciaal-, voortgezet speciaal- en praktijkonderwijs is gestegen. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over excellente scholen. Deze leden hebben grote waardering voor de scholen, die proberen het beste onderwijs te geven aan de leerlingen. Die inspanningen en ambitie zijn van het grootste belang voor ons onderwijs. Daar waar goede voorbeelden zich aandienen, is het goed om deze ook inzichtelijk te maken voor andere scholen. De leden maken echter bezwaar dat de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) straks alle scholen gaat rangschikken langs lijnen van zeer zwak, zwak of excellent. Scholen «zuchten» al onder de doorgeslagen afreken- en toetscultuur. Dat leidt, zo menen de leden, tot een verschraling van het onderwijs. Deze leden zien niet hoe de Staatssecretaris deze «toetsgekte» en afrekencultuur gaat verminderen. Zij vrezen eerder een versterking daarvan. Kan de Staatssecretaris toelichten hoe met deze rangschikking de toetscultuur verminderd kan worden, zo vragen de leden van de genoemde fractie. De leden vragen of de inspectie zich niet beter zou kunnen beperken tot de vraag of de school voldoet aan de deugdelijkheidseisen. De Staatssecretaris lijkt met deze ingeslagen weg feitelijk ook vooruit te lopen op de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel over de rol van de inspectie van de leden Bisschop, Van Meenen en Rog². Graag zien deze leden een toelichting.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de excellente scholen 2014. Alhoewel deze leden het een goede ontwikkeling vinden dat steeds meer scholen het predicaat

¹ Excellente Scholen 2014 (Parlisnummer 2015D02541); Maatgevende Scholen III (Parlisnummer 2015D02542); Gewoonweg Uitstekende Scholen (Parlisnummer 2015D02543) en Evaluatieonderzoek naar het predicaat Excellente School (Parlisnummer 2015D02544).

² Voorstel van wet van de leden Bisschop, Van Meenen en Rog tot wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet primair onderwijs BES, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet voortgezet onderwijs BES en de Wet op het onderwijstoezicht in verband met een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht (Kamerstuk 33 862)

«excellent» krijgen en er ook meer diversiteit in de scholen komt die het predicaat ontvangen, hebben deze leden wel nog een aantal vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over excellente scholen. De leden hebben niettemin enkele vragen.

Einde werkzaamheden huidige jury

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de samenstelling van de onafhankelijke jury tot stand is gekomen. Zijn mensen door het onderwijsveld zelf voorgedragen, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie merken op dat de Staatssecretaris schrijft: «De jury heeft daarbij de resultaten van een school breed opgevat. Naast indicatoren als de cito-score of examencijfers is er aandacht voor domeinen als burgerschap, sociaal-emotionele vorming en internationale oriëntatie. Van belang is ook dat een school inzicht heeft in de eigen succesfactoren en bijstuurt als de uitkomsten anders zijn dan gewenst.» Niet alleen taal en rekenen, maar ook de genoemde onderdelen als burgerschap, sociaal-emotionele vorming en internationale oriëntatie zijn erg belangrijk op een school. Kan de Staatssecretaris exact toelichten wanneer domeinen als burgerschap, sociaal-emotionele vorming en internationale oriëntatie «excellent» worden aangeboden? Deze leden stellen dat juist op deze onderdelen uitkomsten minder «hard» zijn dan uitkomsten van resultaten van taal en rekenen. Graag zien deze leden een overtuigende bevestiging dat alle onderdelen even zwaar meetellen. Als dat niet zo is, dan vrezen zij dat de toetscultuur en de eenzijdige aandacht op taal en rekenen op scholen extra wordt versterkt. Dat kan betekenen dat de cito-scores extra dominant worden. Dat zou, zo menen de leden, geen goede ontwikkeling zijn. De talenten van leerlingen laten zich namelijk niet vangen in resultaten op taal en rekenen alleen. Datzelfde geldt voor de kwaliteit van de school.

Deze leden stellen voorts dat het voor scholen met een relatief hoog percentage van hoogopgeleide ouders eenvoudiger is om bij de leeropbrengsten van hun kinderen op school een voldoende en hoger te halen dan voor andere. Schoolsucces is mede van milieufactoren afhankelijk, naast persoonskenmerken. Daarop zien deze leden graag een reactie. Hoe gaat de Staatssecretaris bij deze rangschikking voorkomen dat de opleiding van ouders zwaar meeweegt, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de CDA-fractie vragen waarom de jury, die bepaalt of een school het predicaat «excellent» krijgt, voortaan onder de hoede van de inspectie moet gaan acteren. Wat is de reden dat de huidige gang van zaken veranderd moet worden? Volgens de Staatssecretaris blijft de jury weliswaar onafhankelijk, maar deze leden vonden nu juist de kracht van het predicaat dat het apart stond van het oordeel van de inspectie, zodat scholen zich ook op andere vlakken dan taal en rekenen konden presenteren als «excellente» school. Deze leden vrezen dat door het predicaat onder de hoede van de inspectie te brengen, deze brede blik op de kwaliteit van de school zich verengt. Graag ontvangen de genoemde leden een toelichting.

Overdracht inspectie

De leden van de VVD-fractie vinden het een groot goed dat er in Nederland veel te kiezen valt op het gebied van onderwijs. Daarbij vinden deze leden het van groot belang dat scholen vanuit een eigen visie streven naar kwaliteit. In hoeverre kan het predicaat «excellente school»

voldoende recht doen aan de diversiteit van het Nederlandse onderwijs-landschap, zo vragen zij.

De leden van de PvdA-fractie lezen in het rapport van Regioplan de suggestie om in de eerste selectie van de inspectie ook andere criteria te laten omvatten, zodat duidelijker wordt welke groep tot de excellente scholen zou kunnen behoren. Voorts merken de leden op dat wordt toegelicht dat het belangrijk is om in de toekomst mee te nemen dat scholen positieve kenmerken kunnen hebben buiten de gegevens waar het inspectiekader op inzoomt. Is de Staatssecretaris van plan deze suggesties over te nemen?

Tot slot wordt er ook door scholen aangegeven dat de criteria niet altijd duidelijk waren. De leden vragen of deze criteria al verhelderd zijn of dat de Staatssecretaris voornemens is om te bekijken hoe deze criteria door de inspectie zijn overgenomen.

De leden van de SP-fractie vrezen dat rangschikking via termen als excellent onderwijs ons verder op het dwaalspoor zet van concurrentie en competitie. Zij stellen dat het minste dat bij dit soort plannen nodig is, is dat kwalitatieve oordelen geen discussie oproepen.

Dat levert echter problemen op. De vraag «wat is excellent onderwijs?» blijkt niet eenvoudig te beantwoorden. Hoe definieert de Staatssecretaris dit? En hoe definieert de inspectie dit? En hoe komt de rangschikking dan exact tot stand? Graag zien deze leden daartoe een helder overzicht, waarbij ook wordt aangegeven wat de scholen, die meedongen maar dit predicaat niet kregen, «misten» ten opzichte van de scholen, die dit predicaat wél kregen. Is het waar dat maar weinig scholen meedongen voor de prijs? Zo ja, wat is dan de zeggenschap ervan, zo vragen de leden.

Evaluatie

De leden van de PvdA-fractie lezen in de brief en in het rapport «Evaluatieonderzoek naar het predicaat Excellente School» dat scholen, die het predicaat niet behaald hebben, last hebben van negatieve effecten zoals verminderd zelfvertrouwen binnen het team. Heeft de Staatssecretaris zicht op de effecten hiervan op leerlingen? Hoe is hij voornemens deze negatieve effecten aan te pakken? Kan de Staatssecretaris toelichten of deze scholen wel met de aanknopingspunten aan de slag gaan of dat zij hierbij ondersteuning nodig hebben? Is de Staatssecretaris van plan te kijken wat voor zorg de inspectie kan bieden na de bekendmaking van het predicaat?

De leden lezen in het rapport evaluatieonderzoek naar het predicaat excellente school dat de beoordelaars een grote invloed hebben op de school. De leden zijn bezorgd over beoordelaars die zich tijdens hun bezoek beperkt informeerden, aanmatigend gedrag vertoonden of alleen lijken af te vinken. De leden lezen zelfs dat dit voor scholen een reden is om niet meer mee te doen aan het traject. Is de Staatssecretaris het met deze leden eens dat dit onwenselijk is en dat het belangrijk is dat het traject een positieve ervaring moet zijn voor scholen zodat zij blijven streven naar het beste onderwijs en schoolomgeving voor leerlingen? Hoe is de Staatssecretaris voornemens om deze negatieve situatie aan te pakken?

Voorts vragen de leden hoe de Staatssecretaris de verhoogde instroom beziet bij scholen die het predicaat excellent hebben ontvangen. Heeft de Staatssecretaris signalen ontvangen dat scholen de toestroom niet meer aankunnen, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat de discussie over wat goede kwaliteit is vooral door de scholen zelf gevoerd moeten worden, zij moeten daar invulling aangeven, binnen de door de overheid gestelde

randvoorwaarden uiteraard. Deze leden zijn benieuwd naar de reactie van de Staatssecretaris hierop.

De leden vragen tevens in dit kader waarom voortaan alleen scholen die als «goed» worden beoordeeld in aanmerking komen voor het predicaat «excellent». Hierbij speelt ook mee de discussie over de rol van de inspectie, moet deze alleen beoordelen, of ook adviseren en zich als «critical friend» opstellen? Is de Staatssecretaris met deze leden van mening dat voorkomen moet worden dat de inspectie (en daarmee de overheid) steeds meer op de stoel van de school gaat zitten? En dat zij zich steeds meer gaat bemoeien met de inrichting van de scholen. Of om in de woorden van de commissie Dijsselbloem te spreken, zich steeds meer te bemoeien met het «hoe» in plaats van het «wat». Graag ontvangen zij een toelichting hierop.

De leden verzoeken de Staatssecretaris voorts te reageren op de woorden van professor Paul Zoontjes in een interview met Verus. In dit interview zegt Zoontjes dat het alleen aan de inspectie is om te oordelen of een school voldoet aan een bepaalde basiskwaliteit of niet, maar niet of het onderwijs goed of beter is dan op andere scholen. Tevens vreest Zoontjes voor «eenheidsworsten».³ Graag ontvangen de leden een toelichting.

Regelluwe scholen

De leden van de VVD-fractie merken op dat deelname aan excellente scholen een keuze is. Betekent dit dat als je in aanmerking wilt komen voor de pilot regelluwe scholen je mee moet doen aan excellente scholen? Of wordt dat in het gedifferentieerd toezicht omgezet naar het reguliere predicaat «goed», zo vragen zij.

De leden van de D66-fractie constateren dat scholen op voordracht van de jury Excellente Scholen het predicaat «excellent» kunnen krijgen. Voorts constateren zij dat excellente scholen steeds meer voorrechten krijgen, bijvoorbeeld op het gebied van «regelluwheid» en, naar het zich laat aanzien, op het gebied van flexibele onderwijstijden. Kan de Staatssecretaris toelichten hoe hij aankijkt tegen het feit dat een jury zodoende bepaalt welke scholen bepaalde voorrechten krijgen op bovengenoemde gebieden? Is de Staatssecretaris het eens dat «regelluwheid» en flexibele onderwijstijden juist kunnen leiden tot excellente scholen, zo vragen zij.

II. Reactie van de Staatssecretaris

³ <http://www.verus.nl/nieuws/veranderingen-onderwijstoezicht-leiden-tot-eenheidsworst>